

สภาพของปัญหา

สภาพ เหตุการณ์ของระบบการเมืองไทย นับตั้งแต่ที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ในปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา คณะรัฐบาลผู้มีอำนาจในการปกครองประเทศส่วนใหญ่ มาจากทหาร ความเป็นประชาธิปไตยมีอยู่ในวงจำกัดมาก มีการปฏิวัติรัฐประหารบ่อย ครั้ง ทหารผลัดเปลี่ยนกันทำหน้าที่เป็นรัฐบาล ฝ่ายพลเรือนมีโอกาสจัดตั้งรัฐบาล เพียงไม่กี่ครั้ง บทบาทที่เกี่ยวข้องกับอำนาจทางการเมืองจึงสับสนระหว่างการปกครองแบบ ประชาธิปไตยกับเผด็จการทหาร

ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยระบบรัฐสภานั้น นายกรัฐมนตรีจัดเป็น หัวหน้าของฝ่ายบริหารหรือรัฐบาล ซึ่งกล่าวโดยกว้าง ๆ ก็คือคณะรัฐมนตรีนั่นเอง ตาม ระบอบประชาธิปไตยจึงกล่าว นายกรัฐมนตรี เท่ากับเป็นผู้ที่ประชาชนให้ความไว้วางใจใน การใช้อำนาจบริหารประเทศร่วมกับคณะรัฐมนตรี เพราะไม่ว่านายกรัฐมนตรีหรือ รัฐมนตรีจะไ้รับเลือกโดยตรงจากประชาชนหรือไม่ก็ตาม การบริหารก็ต้องถูกควบคุม โดยฝ่ายนิติบัญญัติได้แก่ผู้แทนราษฎรที่ประชาชนเลือกมาโดยตรง ในระบอบการปกครอง เช่นนี้ นายกรัฐมนตรีจึงมีอำนาจจำกัด สำหรับในระบบการเมืองไทยนั้นอาจกล่าวได้ว่า การ เลือกตั้งผู้แทนราษฎร เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นควบคู่กันกับการปฏิวัติหรือรัฐประหาร เพราะปรากฏว่า เมื่อมีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรขึ้นในครั้งใด ไม่ช้าไม่นานก็มักมีการ ปฏิวัติรัฐประหารเกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์เหล่านี้เสมือนเป็นเรื่องปกติสำหรับ คนไทย เพราะปรากฏว่า เมื่อมีการปฏิวัติรัฐประหารทุกครั้ง ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้ สนใจมากนักว่า จะมีผลกระทบกระเทือนต่อคนอย่างไร มักยอมรับเหตุการณ์นั้น ๆ ว่า

เป็นเรื่องปกติธรรมดา และนอกจากนั้น เมื่อมีโอกาสที่จะใช้อำนาจหน้าที่ของตน ในทาง การ เมือง โดยการไปใช้สิทธิ เลือกตั้งผู้แทนราษฎรตามแนวทางการปกครองในระบบ ประชาธิปไตย ประชาชนก็ไม่ให้ความสนใจมากนัก ซึ่งสาเหตุอาจเกิดจากความคิดว่า จะเลือกตั้งผู้แทนราษฎรไปทำไม เพราะไม่ช้าไม่นานก็ต้อง เลือกตั้งใหม่ หรืออาจเป็น เพราะตัวผู้แทนราษฎร เองที่มุ่งแต่ผลประโยชน์ส่วนตน แกร่งแย่งตำแหน่งหน้าที่ทางการ เมือง มากกว่า เป็นตัวแทนที่จะทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการ เลือกตั้ง ประชาชน จึงเกิดความ เบื่อหน่ายคอบทบาทของผู้แทนราษฎร มีผลทำให้เกิดความเฉยเมยต่อ เหตุการณ์ทางการเมืองต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นและควย เหตุการณ์นี้ เวลาส่วนใหญ่หลัง 2475 จึง เป็นการปกครองในระบบ เผด็จการทหาร ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของไทยจึงมัก ผูกพันกับตำแหน่งสูงสุดของฝ่ายทหาร ทำให้นายกรัฐมนตรีของไทยนั้น มีอำนาจมาก สามารถควบคุมฝ่ายนิติบัญญัติให้กระทำตามนโยบายที่ต้องการได้เกือบทุกสมัย นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญหลาย ๆ ฉบับ ยังให้อำนาจแก่นายกรัฐมนตรีไว้อย่างกว้างขวาง ในการลงโทษ ผู้กระทำผิด โดยมีผู้กระทำผิดเหล่านั้นไม่มีสิทธิอุทธรณ์หรือฎีกาใด ๆ ทั้งสิ้น เช่นมาตรา 17 ของรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2502, 2515 หรือ มาตรา 21 ของรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2519 เป็นต้น การใช้อำนาจหน้าที่ของตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไทย โดยทั่วไปจึงมีลักษณะ เกินเลยขอบเขตของการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตย เกือบทุกยุค ทุกสมัย

การเข้าแทรกแซงทางการเมือง โดยทหารนั้น มิใช่เกิดขึ้นเฉพาะในระบบการ เมืองไทยเท่านั้น แต่มักเป็นเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ปกติสำหรับประเทศด้อยพัฒนาทั้ง หลายด้วย Gabriel A. Almond¹ ได้ชี้ให้เห็นว่า ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศที่ไ้รับเอกราช ทหารในฐานะกลุ่มผลประโยชน์ได้แสดงบทบาทอันผิดปกติอย่างหนึ่ง ในระบบการเมืองของประเทศที่กำลังพัฒนา ในประเทศเหล่านี้ ทหารและข้าราชการดู -

¹ Gabriel A. Almond and James S. Coleman, The Politics of the Developing Areas (Princeton: Princeton University Press, 1966), pp. 3 - 64.

เหมือนจะมีบทบาทสำคัญที่สุดในฐานะผู้เรียกร้องและสนับสนุน ในฐานะเป็นสิ่งที่ใส่เข้าไป (input function) ที่มีต่อระบบการเมือง ในบางประเทศเมืงทหารจะเข้าแทรกแซงในทางการเมืองก็เพียงเพื่อวางรากฐานให้แก่วัฒนธรรมพลเรือนเท่านั้น แต่ในบางประเทศทหารก็ดูเหมือนจะเป็นผู้คุมอำนาจทางการเมืองตลอดไป ในกรณีของประเทศไทย การแก้ไขสถานการณ์ของประเทศโดยทหารนั้น นับว่ามีบทบาทสำคัญตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา¹

ที่วาทะของทหารในวงการเมืองของประเทศคือพัฒนา เป็นปรากฏการณ์ค่อนข้างธรรมดาหรือพบเห็นบ่อย ๆ ส่วนหนึ่งก็เพราะว่าประเทศคือพัฒนาเหล่านี้มักจะขาดสถาบันทางการเมืองที่สามารถจะมาถ่วงหรือคานอำนาจกับองค์การของทหารได้² อีกส่วนหนึ่งเป็นเพราะทหารเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีการจัดระเบียบวินัยที่เข้มแข็ง มีลักษณะผู้นำ มีการฝึกอบรมที่ดี ตลอดจนการจัดระบบงานที่เป็นเอกภาพในการบังคับบัญชา ทำให้การสั่งการอันวดยการเป็นไปอย่างคล่องตัว ดังนั้น ในประเทศคือพัฒนาทั่วไป ทหารจึงเป็นหน่วยที่มีพลังมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับหน่วยงานของพลเรือน นอกจากทหารจะมีสัญลักษณ์ร่วมกันเป็นเครื่องสร้างความรู้สึกร่วมกัน และเป็นพวกเดียวกันอย่างเหนียวแน่นแล้ว ทหารยังผูกขาดการใช้อาวุธ³ พลังต่าง ๆ ที่ทหารได้เปรียบพลเรือนทำให้ทหารสำนึกตัวเสมอว่าตนเองเป็นผู้มีบทบาทสำคัญทางการเมือง ชีวิตการเมืองการปกครองจะขาดทหารไม่ได้

¹ ทรายละเอียดยุทธศาสตร์, "การเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475," รัฐศาสตร์นิเทศ, 7 (เมษายน 2515) : 52 - 58.

² Morris Janowitz, The Military in the Development of New Nations (Chicago: University of Chicago Press, 1964).

³ S.E. Finer, The Man on Horseback (New York: Frederick A. Praeger, 1962), pp. 6 - 13.

การเข้าแทรกแซงในทางการเมืองของข้าราชการนั้นมีใช้เฉพาะข้าราชการทหารเท่านั้น ข้าราชการพลเรือนก็เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่เข้าไปมีบทบาทในวงการเมืองไทยอย่างสูง จะเห็นได้ว่านับตั้งแต่ปี 2475 เป็นต้นมา รัฐมนตรีส่วนใหญ่เป็นข้าราชการชั้นนำ เป็นผู้ครองอำนาจมามิขาดสาย กลุ่มที่มีอำนาจมากได้แก่ทหารบก นอกจากนั้นในหลายสมัยข้าราชการประจำมักได้รับเลือกเข้าไปเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติเสียเอง แสดงให้เห็นถึงการก้าวท้าวกันระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร คือดูเหมือนว่าสมาชิกสภาจะมีอำนาจเหนือฝ่ายบริหาร แต่ในทางปฏิบัติสมาชิกสภานิติบัญญัติกลับอยู่ภายใต้ภาวะครอบงำของฝ่ายบริหาร เพราะฝ่ายนิติบัญญัติเป็นข้าราชการซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากฝ่ายบริหารเสียเอง

ในบางครั้ง ข้าราชการก็เข้าแทรกแซงทางการเมืองโดยทางอ้อม โดยการอาศัยอำนาจหน้าที่หรืออิทธิพลสนับสนุนนักการเมืองที่ตนนิยม เช่น พฤติกรรมของข้าราชการตำรวจ เป็นต้น ตำรวจเป็นบทบาทหนึ่งที่ประกอบอยู่ในโครงสร้างแห่งอำนาจหน้าที่ทางการเมืองของระบบการเมือง เป็นเจ้าพนักงานที่รัฐจัดตั้งขึ้นเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและความปลอดภัยสงบสุขของประชาชน ตลอดจนอำนาจหน้าที่ในการรักษากฎหมาย ดังนั้นอำนาจหน้าที่ที่ตำรวจได้รับจึงมีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง โดยเฉพาะในเรื่องความยุติธรรมและเสรีภาพส่วนบุคคล ควบเหตุนักตำรวจจึงเป็นองค์กรหนึ่งของรัฐในการรักษาความยุติธรรม โดยจะต้องไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มการเมืองใด ๆ ทั้งสิ้น และจะต้องวางตัวเป็นกลางตลอดเวลา แต่ในระบบการเมืองไทยนั้น ตำรวจและนักการเมืองไทยมีความสัมพันธ์ในลักษณะที่เกื้อกูลกัน กล่าวคือ นักการเมืองต้องการใช้กิจการตำรวจสนับสนุนอำนาจทางการเมืองให้แก่ฝ่ายตน ตำรวจก็ต้องการตำแหน่งสำคัญทางการเมืองต้องอาศัยอำนาจจากนักการเมืองสร้างความสำเร็จก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ต้องการได้รับการแบ่งสรรงบประมาณจากอำนาจหน้าที่ของนักการเมือง ตำรวจไทยจึงเกี่ยวข้องกับการเมืองในเกือบทุกยุคทุกสมัย¹

¹ สิริวุฒิ หงษ์พานิช, "ตำรวจกับการเมืองไทย" (วิทยานิพนธ์ ปริญญา-มหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519).

จากสภาพดังกล่าวจะพบว่าระบบการเมืองของไทยนั้น มีความสับสนมาก
 บทบาทต่าง ๆ มีอำนาจหน้าที่ที่ก้าวล่วงซึ่งกันและกัน ไม่เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้
 สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาของการพัฒนาการเมืองไปสู่ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย
 ที่มั่นคงและมีเสถียรภาพของระบบการเมืองไทย ซึ่งได้มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยกันอย่าง
 กว้างขวาง โดยเฉพาะสาเหตุแห่งความล้มเหลวของการนำระบอบการปกครองแบบ
 ประชาธิปไตยมาใช้ในประเทศไทย การศึกษามักให้ความสนใจเกี่ยวกับความเป็น
 ประชาธิปไตยหรือเผด็จการของบุคคลในชาติ โดยศึกษาในเรื่องวัฒนธรรมทางการเมือง
 (political culture) และการเรียนรู้ทางการเมือง (political socialization)
 เพราะเชื่อว่าเป็นแนวทางที่จะทำให้รู้ถึงสาเหตุแห่งความล้มเหลวดังกล่าวนั้น การศึกษา
 มักศึกษากลุ่มบุคคลที่มีบทบาทหรือจะมีบทบาทสำคัญต่อไปในระบบการเมืองไทย เช่นกลุ่ม
 นิสิตนักศึกษา กลุ่มทหาร กลุ่มข้าราชการ ฯลฯ เพื่อมุ่งหาคำตอบว่าวัฒนธรรมทางการเมือง
 ของกลุ่มบุคคลเหล่านั้นมีลักษณะเป็นแบบประชาธิปไตยหรือเผด็จการ มีรูปแบบการเรียนรู้
 ทางการเมืองอย่างไร มีส่วนทำให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยหรือ
 เผด็จการหรือไม่ สรุปอย่างกว้าง ๆ แล้ว ผลจากการศึกษาพบว่ากลุ่มบุคคลต่าง ๆ
 เหล่านั้น มีแนวโน้มไปในทางที่มีลักษณะเป็นเผด็จการ ซึ่งเชื่อว่าเป็นสาเหตุของความ
 ล้มเหลวของการนำระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมาใช้ในประเทศไทย

ผลการวิจัยที่ผ่านมาเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่ง ตัวอย่างเช่น สุจิต บุญบงการ¹
 ได้วิจัยเปรียบเทียบทัศนคติต่อการเมืองระหว่างนิสิตนักศึกษาสามพวก คือนิสิตที่เรียนทาง
 วิทยาศาสตร์และเทคนิค นิสิตที่เรียนทางสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ กับนิสิตที่เรียนทาง
 กานรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยคือ นิสิตปีสุดท้าย จากมหาวิทยาลัย
 ธรรมศาสตร์และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัย

¹
 Suchit Bunbongkarn, "Thai Student's Political Interest
 and Attitudes," The Journal of Social Sciences (October 1969):
 164 - 187.

พบว่านิสิตที่เรียนทางรัฐศาสตร์ และนิสิตศาสตร์มีความสนใจและมีส่วนเกี่ยวข้องทางการเมืองมากกว่านิสิตอีกสองพวกแรก

หาญ อันวงศ์¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 4 ในจังหวัดพระนคร ปีการศึกษา 2511" โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนมากมีความเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตยจากการเรียนในห้องเรียน ทั้งในด้านการปกครอง และการดำเนินชีวิตอย่างประชาธิปไตยมากพอสมควร

ผลงานการวิจัยของ ทินพันธ์ นาคะตะ² ได้ศึกษาถึงวัฒนธรรมทางการเมืองและการเรียนรูทางการเมืองของนักเรียนไทย เพื่อให้ทราบถึงทัศนคติทางการเมืองของนักศึกษาเหล่านั้น โดยทำการศึกษานักเรียน นิสิต นักศึกษา จาก 6 สถาบันคือ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า ฯ โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายเรืออากาศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 946 คน จากการศึกษาพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีทัศนคติทางการเมืองเป็นแบบอำนาจนิยมอยู่ในระดับสูง ชาคความเชื่อมั่นในเพื่อนมนุษย์และสภาพแวดล้อมทางการเมือง ไม่ชอบให้มีการวิพากษ์วิจารณ์ แต่ในเวลาเดียวกันกลับมีทัศนคติที่เป็นประชาธิปไตย อยู่ในระดับสูงในบางลักษณะ เช่น การเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง

¹ หาญ อันวงศ์, "ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 4 ในจังหวัดพระนคร ปีการศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2511).

² Thinapan Nakata, The Problems of Democracy in Thailand : A Study of Political Culture and Socialization of College Students (Bangkok : Praepittaya, 1975).

นอกจากนั้นแล้วยังพบว่าระดับการศึกษาที่สูงขึ้นมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติในทางการเมืองด้วย คือยิ่งเรียนอยู่ในชั้นสูงไปเท่าใด ทัศนคติที่เป็นประชาธิปไตยและการเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมืองยิ่งลดลง ในเวลาเดียวกัน ทัศนคติที่เป็นแบบอำนาจนิยม การไม่ยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ มีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น และพบว่าผู้ที่เรียนในโรงเรียนทหารมีลักษณะเป็นแบบอำนาจนิยมมากที่สุด ส่วนผู้ที่เรียนทางวิทยาศาสตร์เป็นประชาธิปไตยมากที่สุด

งานวิจัยอื่น ๆ เช่น งานวิจัยของสุรพาสน์ ทัพภมาน¹ ทำการศึกษาเฉพาะทัศนคติทางการเมืองของนายทหารชั้นนายพันทั้ง 3 เหล่าทัพ จำนวน 1,062 คน หรือ ทรยศนีย์ บัจจุสานนท์² ศึกษาทัศนคติและการเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จำนวน 400 คน หรือการวิจัยของบุญชาติ พรหมพูล³ คือนักเรียนนายเรืออากาศไทย เป็นต้น ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มบุคคลที่ศึกษานั้น มีลักษณะที่เป็นเผด็จการมากกว่าประชาธิปไตยทั้งสิ้น

¹ สุรพาสน์ ทัพภมาน, "ทัศนคติทางการเมืองของนายทหาร ชั้นนายพันของกองทัพบก กองทัพเรือและกองทัพอากาศ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519).

² ทรยศนีย์ บัจจุสานนท์, "การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายร้อยทหารบกไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519).

³ บุญชาติ พรหมพูล, "การเรียนรู้ทางการเมืองของนักเรียนนายเรือ - อากาศไทย" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520).

อย่างไรก็ดี สิ่งหนึ่งที่ไม่ควรลืมก็คือ ก่อนที่บุคคลจะเติบโต และมีบทบาทต่าง ๆ นั้น ต้องผ่านวัยเด็กมาก่อน วัยเด็กเป็นวัยที่สามารถซึมซาบ (absorb) ลักษณะต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี ดังคำพังเพยที่ว่า "ไม่อ่อนค้ง่าย ไม่แก่ค้งยาก" ซึ่งมีความหมายว่า ในวัยเด็กนั้นเป็นวัยที่รับรู้และเปลี่ยนแปลงง่าย ผู้ใหญ่ต้องการให้เด็กมีบุคลิกภาพแนวโน้มเอียงไปในลักษณะเช่นไร ก็สามารถอบรมสั่งสอนได้ในวัยเด็กนี้เอง หรือดังคำขวัญวันเด็ก ประจำปี พุทธศักราช 2521 ของพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรีที่ว่า "เด็กคือเป็นศรีแก่ชาติ เด็กฉลาดชาติมั่นคง" ย่อมแสดงให้เห็นถึงความตระหนักในความสำคัญของเด็กที่มีต่อความมั่นคงของชาติ นอกจากนี้ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางการเมืองยังพบว่า การเรียนรู้ทางการเมืองในวัยเด็กนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ เนื่องจากจะมีผลต่อทัศนคติ ค่านิยม หรือพฤติกรรมทางการเมืองของเด็กเมื่อเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่¹ นอกจากนั้น การเรียนรู้ทางการเมืองในวัยเด็กยังมีผลต่อความมั่นคงและความมีเสถียรภาพของระบบการเมืองอีกด้วย²

ความมีเสถียรภาพ และความมั่นคงของชาติ ดังกล่าวนั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ชนในชาติในฐานะสมาชิกของระบบการเมืองให้การสนับสนุน (support) ก่อระบบการเมืองของตน การสนับสนุนดังกล่าวนี้อาจแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท³ คือการสนับสนุนต่อชุมชนหรือชาติของตน (support for the community or nation) การ

¹ Richard G. Niemi. "Political Socialization," in Socialization to Politics, ed Jack Dennis (New York: Wiley, 1973), p. 118.

² David Easton and Jack Dennis, Children in the Political System: Origin of Political Legitimacy (New York: McGraw-Hill Book Company, 1969), p. 24.

³ Ibid., pp. 58 - 61.

สนับสนุนต่อระบอบการปกครอง (support for the regime) และการสนับสนุน
 ต่อโครงสร้างแห่งอำนาจหน้าที่ (support for the structure of authorities)
 ซึ่งได้แก่รัฐบาล (Government) และบทบาทต่าง ๆ (roles) ที่เกี่ยวข้องกับการ
 ใช้อำนาจหน้าที่ทางการเมือง เพื่อทำหน้าที่ดำรงรักษาระบบแบบแผนของระบบ
 การเมืองนั้น ๆ สิ่งเหล่านี้ คือเป็นส่วนหนึ่งของสิ่งที่นำเข้า (input) ของระบบ
 การเมือง

แม้ว่าเด็กจะมีความสำคัญต่อการเมืองดังกล่าว แต่การวิจัยเกี่ยวกับการ
 เรียนรู้ทางการเมืองของเด็กไทยนั้นยังมีไม่มากนัก งานวิจัยที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

ชาวง บัศวรี¹ ได้ทำการวิจัยในหัวข้อเรื่อง "โรงเรียนราษฎร์เพื่อ
 สอนภาษาจีน กับความมั่นคงแห่งชาติ" มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือมุ่งประเมินผล
 การจัดดำเนินการสอนภาษาจีนในโรงเรียนราษฎร์ เพื่อสอนภาษาจีนว่ามีผลดีผลเสีย
 อย่างไร มีสิ่งใดต้องแก้ไข และมีสิ่งใดกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติ
 ประการหนึ่ง และมุ่งศึกษาพื้นฐานและทัศนคติของบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายว่ามีผล
 กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติหรือไม่ อีกประการหนึ่ง ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์
 และแบบสอบถามซึ่งสร้างขึ้นเอง โดยจำแนกออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วยความคิด
 เห็นที่เกี่ยวกับการดำเนินกิจการโรงเรียน ทัศนคติของบุคคลที่เกี่ยวข้องที่มีต่อประเทศ
 ไทย ในด้านเศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา การเมือง การปกครอง และข้อมูลพื้นฐาน
 ของผู้เกี่ยวข้อง

กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มตัวอย่างโรงเรียนราษฎร์เพื่อสอนภาษาจีนทั้งส่วน
 กลางและส่วนภูมิภาค ผลการวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของบุคคลที่เกี่ยวข้องได้แก่นักเรียน
 ครู ผู้บริหารโรงเรียนและผู้ปกครอง ปรากฏว่าโดยเฉลี่ยแล้วมีทัศนคติที่ดีต่อประเทศไทย
 ทุก ๆ ด้าน ไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติแต่ประการใด

¹ ชาวง บัศวรี, "โรงเรียนราษฎร์เพื่อสอนภาษาจีนกับความมั่นคงแห่งชาติ"
 (วิทยานิพนธ์ วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 16, 2516 - 2517).

วรรณวิมล หนิมพานิช¹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "มโนทัศน์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เด็กนักเรียนได้รับจากโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นกับสภาพแวดล้อมทางบ้าน ความสัมพันธ์ระหว่างมโนทัศน์ดังกล่าว กับการแสดงออกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียน วิธีสอนสังคมศึกษาที่ครูใช้เพื่อพัฒนามโนทัศน์การมีส่วนร่วมทางการเมือง และเพื่อหาข้อเสนอแนะวิธีการพัฒนาการสอน เพื่อพัฒนามโนทัศน์นี้ ตัวอย่างประชากรที่ศึกษา ได้แก่ นักเรียนชั้น ม.ศ. 3 ของโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2517 จำนวน 225 คน และครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 30 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า การศึกษาอาชีพของบิดาและรายได้ของบิดามารดาไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมโนทัศน์การมีส่วนร่วมทางการเมือง ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับการแสดงออกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ระดับนัยสำคัญ .01 และ .05 ในเรื่องการฟังการอภิปราย การร่วมเดินขบวน การร่วมกิจกรรมในโรงเรียน และการเดินขบวนเรียกร้อง ความสนใจเกี่ยวกับกิจกรรมในโรงเรียน และความสนใจเกี่ยวกับการเลือกตั้ง คณะกรรมการบริหารนักเรียน สภานักเรียน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียน และไม่มีความสัมพันธ์กับการแสดงออกเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับความมีนัยสำคัญ .05 ในเรื่องการฟังการหาเสียงเลือกตั้ง และการเห็นค้วยหรือไม่เห็นค้วยหรือการไม่ยอมรับการออกเสียงของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เกี่ยวกับการไม่ให้คนอายุ 18 ถึง 19 ปี มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง วิธีที่ครูใช้ในการพัฒนามโนทัศน์ การมีส่วนร่วมทางการเมืองเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยสุดคือการบรรยายให้นักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็น ให้นักเรียนค้นคว้าสอนตามแบบเรียน สร้างสถานการณ์จำลอง และการแสดงบทบาท

¹วรรณวิมล หนิมพานิช, "มโนทัศน์การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกมัธยมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517).

วิชิต ประสพปลื้ม¹ ทำการวิจัยในหัวข้อเรื่อง "ความสำนึกทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม" วัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความสำนึกทางการเมืองโดยการศึกษเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจโดยทั่วไปทางการเมืองและทัศนคติทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลามซึ่งมีพื้นฐานต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 195 คน จากโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม 8 แห่ง ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส เครื่องมือในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดความรู้ความเข้าใจโดยทั่วไปทางการเมือง แบบวัดทัศนคติทางการเมือง แบบสอบถามความนึกเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการอบรม—เลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและแบบสอบถามความนึกเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการสอนวิชาหน้าที่พลเมือง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองระดับปานกลาง นักเรียนหญิงมีคะแนนความรู้ความเข้าใจทางการเมืองระดับปานกลาง นักเรียนหญิงมีคะแนนความรู้ความเข้าใจทางการเมืองก็กว่านักเรียนชายระดับนัยสำคัญ .01 นักเรียนที่มีพื้นฐานทางครอบครัวปานกลางและนักเรียนที่มีพื้นฐานทางครอบครัวต่ำมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 นักเรียนที่ครอบครัวมีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยสูง และนักเรียนที่ครอบครัวมีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยต่ำ มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05

¹วิชิต ประสพปลื้ม, "ความสำนึกทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนราษฎร์สอนศาสนาอิสลาม" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515).

ประวิทย์ อรรถวิเวก¹ ได้วิจัยเรื่อง "มโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม ในกรุงเทพมหานคร" จุดประสงค์คือ ต้องการเปรียบเทียบมโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยระหว่างนักเรียนโรงเรียนรัฐบาลกับโรงเรียนราษฎร์ โดยมีองค์ประกอบที่พิจารณา คือ เพศ การศึกษาของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา และรายได้ของบิดามารดา เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามสายสามัญในกรุงเทพมหานคร จากโรงเรียนรัฐบาล 3 แห่ง โรงเรียนราษฎร์ 3 แห่ง นักเรียนชาย 200 คน นักเรียนหญิง 200 คน ผลการวิจัยพบว่า ประเภทของโรงเรียน เพศ การศึกษาของบิดา อาชีพของมารดา มีความสัมพันธ์กับมโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตย และการศึกษาของมารดา รายได้ของบิดามารดา และอาชีพของบิดา ไม่มีความสัมพันธ์กับมโนทัศน์เกี่ยวกับประชาธิปไตยของเด็ก

วีระวรรณ พิบูลย์² วิจัยในหัวข้อเรื่อง "ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น" โดยต้องการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตัวแปรคือเพศ และประเภทของโรงเรียน ได้แก่โรงเรียนราษฎร์และโรงเรียนรัฐบาล เครื่องมือวิจัยได้แก่แบบสอบถามซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์แห่งความเชื่อมั่นได้เท่ากับ 0.73 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในชั้น มัธยมศึกษาปีที่สาม ในเขตกรุงเทพมหานครจากโรงเรียนราษฎร์ 3 โรงเรียน รัฐบาล 3 โรงเรียน ประกอบด้วย เพศชาย 200 คน และเพศหญิง 200 คน

¹ประวิทย์ อรรถวิเวก, "มโนทัศน์ เกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม ในกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกศึกษามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518).

²วีระวรรณ พิบูลย์, "ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ ปริญญา มหาบัณฑิต แผนกศึกษามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518).

การทดสอบสมมุติฐานใช้การทดสอบค่าซี (z-test) และศึกษาความสัมพันธ์ของความรู้ความเข้าใจด้วยการหาค่าไคสแควร์ (chi-square) และร้อยละเป็นรายข้อของแบบทดสอบในแบบสอบถามหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อแปลความหมายของการปฏิบัติจริง ผลการวิจัยพบว่า เพศ และประเภทของโรงเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในระบอบประชาธิปไตยที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

สุภาพร วิไลพันธ์¹ ได้ทำการวิจัยในหัวข้อเรื่อง "ความคิดเห็นทางการเมืองของนักเรียนไทยเชื้อสายจีนที่เรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 " การวิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาความคิดเห็นทางการเมืองของนักเรียนไทยเชื้อสายจีน ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นทางการเมืองกับระดับการศึกษา อาชีพ และการเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนของบิดามารดา และเปรียบเทียบความคิดเห็นทางการเมืองของนักเรียนไทยเชื้อสายจีนระหว่างเพศชายและเพศหญิง และของนักเรียนไทยเชื้อสายจีนที่เคยเรียนภาษาจีนและไม่เคยเรียนภาษาจีน

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยอาศัยแบบสอบถามเป็นเครื่องมือวัดความคิดเห็นทางการเมืองในส่วนที่เกี่ยวกับลัทธิการเมือง สถาบันทางการเมืองและการตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลงและบทบาททางการเมือง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาได้แก่นักเรียนไทยเชื้อสายจีนในเขตกรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2519 ผลจากการวิจัยพบว่า นักเรียนไทยเชื้อสายจีนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นทางการเมืองอยู่ในกลุ่มอนุรักษ์นิยม ระดับการศึกษาของบิดามารดาไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นทางการเมืองของนักเรียนไทยเชื้อสายจีนที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 อาชีพของบิดามารดามีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นทาง

¹ สุภาพร วิไลพันธ์, "ความคิดเห็นทางการเมืองของนักเรียนไทยเชื้อสายจีนที่เรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3" (วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกมัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520).

การเมืองที่ระดัมนัยสำคัญ .05 ส่วนอาชีพมารคาไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นทางการเมืองที่ระดัมนัยสำคัญ .05 การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนของบิดามารดาของนักเรียนไทยเชื้อสายจีนมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นทางการเมืองที่ระดัมนัยสำคัญ 0.05 ความแตกต่างระหว่างเพศไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นทางการเมือง นักเรียนที่เคยเรียนภาษาจีน และไม่เคยเรียนภาษาจีน มีความคิดเห็นทางการเมืองไม่ต่างกัน เป็นต้น

สุวรรณดี กุลวิจิตรรังสี¹ ทำการวิจัยในหัวข้อเรื่อง "ความสำนึกต่อชาติของนักเรียนโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์" โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะสำรวจว่าเยาวชนมีเชิคว่าความสำนึกต่อชาติอยู่ในระดับใด เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างความสำนึกต่อชาติ กับอายุ เพศและระดับชั้นของนักเรียน และเปรียบเทียบความสำนึกของเด็กที่มีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการเมือง กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีการศึกษา 2519 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1,007 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหาข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เปรียบเทียบอัตราส่วนร้อยละและค่ามัชฌิมเลขคณิต

ผลจากการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสำนึกต่อชาติในระดับสูง นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนสูงกว่า มีความสำนึกต่อชาติไม่สูงกว่านักเรียนในระดับชั้นต่ำกว่า นักเรียนชายมีความสำนึกต่อชาติไม่สูงกว่านักเรียนหญิง นักเรียนมีความสำนึกต่อสัญลักษณ์ของชาติ ความเป็นชาติ พระมหากษัตริย์ ศาสนา และวัฒนธรรมสูงกว่าความสำนึกด้านการมีส่วนร่วมทางการเมือง และนักเรียนมีความสำนึกต่อศาสนาต่ำกว่าความสำนึกต่อชาติและพระมหากษัตริย์

¹ สุวรรณดี กุลวิจิตรรังสี, "ความสำนึกต่อชาติของนักเรียนโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์" (วิทยานิพนธ์ ปรินญามหาบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520).

งานวิจัยที่ยกเป็นตัวอย่างข้างต้น ส่วนมากศึกษาจำกัดอยู่เพียงการเรียนรู้
ทางการเมืองของเด็ก ที่ก่อให้เกิดมโนทัศน์ ทศนคติหรือความรู้ความเข้าใจที่มีต่อ
รูปแบบการปกครอง โดยเฉพาะลักษณะการปกครองแบบประชาธิปไตย หรือเนติจักร
เกือบทั้งสิ้น มีเพียงงานวิจัยของชวรงค์ มิวศรี และสุวรรณี กุลวิจิตรรังสีเท่านั้น ที่
พิจารณาความสำคัญของเด็กต่อความมั่นคงของชาติ จึงนับว่างานวิจัยเกี่ยวกับการเมือง
ของเด็กไทยยังจำกัดอยู่มาก

ควัยสภาพของปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้
ทางการเมืองของเด็กไทยในขอบเขตที่กว้างกว่านี้ โดยศึกษาภาพพจน์ของเด็กเกี่ยวกับ
อำนาจทางการเมือง ซึ่งในการวิจัยนี้หมายถึงสิ่งที่คุณพินอยู่กับบทบาทต่าง ๆ ที่ประกอบ
ขึ้นเป็นโครงสร้างของอำนาจหน้าที่ ทำให้บทบาทเหล่านั้น มีอำนาจควบคุม สั่งการ
อำนวยการต่อสมาชิกของระบบการเมืองได้¹ จึงอาจเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า
"อำนาจหน้าที่ทางการเมือง" ในการวิจัยนี้จะศึกษาภาพพจน์ของเด็กต่อรัฐบาลและ
บทบาทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ทางการเมือง ซึ่งเป็นการพิจารณาการ
สนับสนุนของเด็กต่อโครงสร้างแห่งอำนาจหน้าที่ และสามารถนำไปสู่การพิจารณาความ
มีเสถียรภาพและความมั่นคงของระบบได้

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

005703

เป้าหมายของการศึกษาภาพพจน์เกี่ยวกับอำนาจทางการเมืองของนักเรียนไทย
ที่สำคัญมีอยู่ 2 ประการคือ

1. เพื่อทราบว่า ในระบบการเมืองไทยนั้น บทบาทที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ
หน้าที่ทางการเมือง บทบาทใดที่เด็กไทยเรียนรู้ได้ง่ายที่สุด มีความประทับใจชื่นชอบ
มากที่สุด และเห็นว่ามีความสำคัญมากที่สุด นอกจากนั้น ยังต้องการศึกษาถึงพัฒนาการ

1

Easton and Dennis, Children in the Political System:
Origin of Political Legitimacy, p. 99.

และแนวโน้มของภาพพจน์ที่มีต่อบทบาททางการเมืองเหล่านั้นว่ามีลักษณะเช่นไร เมื่อเด็กมีระดับการศึกษาหรืออายุสูงขึ้น

2. ศึกษาภาพพจน์ของเด็กนักเรียนไทยที่มีต่อรัฐบาลโดยทั่ว ๆ ไป ในฐานะที่เป็นตัวแทนของโครงสร้างแห่งอำนาจหน้าที่ว่ามีลักษณะเช่นไร สนับสนุน (Support) หรือคัดค้าน โดยจะศึกษาเปรียบเทียบอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีต่อภาพพจน์นี้ ได้แก่ตัวแปรในด้าน เพศ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะครอบครัว และระดับการศึกษาหรืออายุ

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาภาพพจน์ของเด็กเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ทางการเมืองโดยเฉพาะภาพพจน์ที่มีต่อโครงสร้างแห่งอำนาจหน้าที่ (the structure of authorities) ซึ่งมีรัฐบาลเป็นจุดศูนย์กลาง และมีบทบาทย่อยอื่น ๆ เรียงรายอยู่โดยรอบ เพื่อความเด่นชัด การวิจัยได้แบ่งออกเป็นสองตอน คือศึกษาภาพพจน์ที่มีต่อรัฐบาลส่วนหนึ่ง และต่อบทบาทอื่น ๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นโครงสร้างแห่งอำนาจหน้าที่ทางการเมืองอีกส่วนหนึ่ง บทบาทที่นำมาเป็นตัวอย่างในการศึกษาเรื่องนี้ เป็นบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็กเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของรัฐ โดยจะพิจารณามบทบาทที่อยู่ใกล้ตัวที่สุด จนถึงบทบาทที่เป็นอุดมคติ บทบาทที่นำมาศึกษาได้แก่ พ่อ ครู ตำรวจ ทหาร บุรุษไปรษณีย์ นายอำเภอ ผู้พิพากษา นายกรัฐมนตรี ผู้แทนราษฎร คณะปฏิวัติ รัฐมนตรี บทบาทเหล่านี้แม้ไม่อาจยืนยันได้อย่างเด่นชัดว่า จะมีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กอย่างแน่นอน แต่ก็เชื่อว่าเด็กสามารถแสดงภาพพจน์ที่มีต่อบทบาทเหล่านี้ได้ โดยเฉพาะการเปรียบเทียบความสำคัญระหว่างภาพพจน์ที่เด็กมีต่อบทบาทหนึ่งกับอีกบทบาทหนึ่ง เพื่อนำไปสู่การพิจารณาการเปลี่ยนแปลงในเชิงสนับสนุน หรือไม่สนับสนุนต่อระบบการเมือง เมื่อเด็กมีอายุมากขึ้นได้

อนึ่ง ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์ระบบ (system analysis) ตามแนวของ Easton¹ โดยศึกษาเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับการสนับสนุนหรือไม่สนับสนุนที่สมาชิกของระบบการเมืองมีต่อโครงสร้างแห่งอำนาจหน้าที่ ซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่มีผลต่อความมีเสถียรภาพหรือไม่มีเสถียรภาพของระบบการเมืองได้ การวิจัยจึงมีลักษณะค่อนข้างกว้าง ไม่เจาะจงไปที่จุดใดจุดหนึ่งโดยเฉพาะ

ข้อจำกัดในการวิจัยที่สำคัญประการหนึ่งคือเวลา การศึกษาวิจัยเรื่องนี้จึงจำกัดเฉพาะเด็กนักเรียนไทยในช่วงชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทุกชั้นปี ที่มีอายุอยู่ในช่วง 11 - 16 ปี จำนวน 878 คนในเขตกรุงเทพมหานคร ตัวแปรอิสระคือเพศ ระดับการศึกษาหรืออายุ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ฐานะครอบครัว ตัวแปรตามคือภาพพจน์ที่เด็กนักเรียนเหล่านั้นมีต่อรัฐบาลไทย และบทบาทที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ทางการเมืองในระบบการเมืองไทย ซึ่งการวิจัยสามารถทำได้อย่างละเอียดกว้างขวางกว่านี้ เช่นศึกษาต่อเนื่องจากเด็กที่เล็กกว่าวัย 11 ขวบ หรือโตกว่าวัย 16 ขวบ อาจขยายออกนอกเขตกรุงเทพมหานคร อาจเพิ่มจำนวนให้มากขึ้นเพื่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลยิ่งขึ้น หรืออาจศึกษาตัวแปรที่อาจมีอิทธิพลต่อภาพพจน์ของเด็กนักเรียนไทย เช่นอาชีพบิดามารดา เชื้อชาติของเด็ก เหล่านี้เป็นต้น สิ่งดังกล่าวนี้จึงนับเป็นข้อจำกัดของการศึกษาวิจัยครั้งนี้

สมมุติฐานในการวิจัย

ภาพพจน์ที่เด็กนักเรียนไทยมีต่อรัฐบาลไทย โดยเฉลี่ยแล้วเป็นไปในทางที่สนับสนุนมากกว่าคัดค้าน

1. เด็กยิ่งมีระดับการศึกษาหรืออายุสูงขึ้น ยิ่งลดการสนับสนุนหรือมีภาพพจน์ต่อรัฐบาลไทยในทางลบมากขึ้น จากเหตุผลที่ว่า เด็กเมื่อมีอายุหรือระดับ

1

David Easton, A Framework for System Analysis (New York: Prentice Hall, Inc., 1965).

การศึกษาสูงขึ้น ย่อมมีการเรียนรู้กว้างขวางขึ้น ทั้งความรู้ความเข้าใจ และการประเมินคุณค่า ประกอบกับความสับสนวุ่นวายในสภาพของรัฐบาลไทยเป็นสำคัญที่ทำให้เด็กมีภาพพจน์ต่อรัฐบาลในทางที่เป็นลบมากขึ้น

2. เพศชายให้การสนับสนุนหรือมีภาพพจน์ต่อรัฐบาลในทางที่เป็นบวกมากกว่าเพศหญิง เนื่องจากเพศชายเป็นเพศที่นิยมการใช้อำนาจ ชอบความโลดโผน ชอบความเปลี่ยนแปลง และสนใจในการเมืองมากกว่าเพศหญิง ตลอดจนสภาพของรัฐบาลไทยมีแนวสอดคล้องกับความคิดเหล่านั้น

3. เด็กนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ สนับสนุนหรือมีภาพพจน์ต่อรัฐบาลในทางบวกมากกว่าเด็กนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลาง และเด็กนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางหรือมีภาพพจน์ต่อรัฐบาลในทางบวกมากกว่าเด็กนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เนื่องจากเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงเป็นผู้ที่มีความมีเหตุผล ความถูกต้อง ยุติธรรม มากกว่าการใช้อำนาจหรือกำลัง และยังกล้าแสดงออกซึ่งความคิดเห็นเหล่านั้นมากกว่าเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและต่ำ ดังจะเห็นได้จากกลุ่มบุคคลที่คัดค้าน หรือเป็นผู้นำในการต่อต้านการดำเนินนโยบายที่ผิดพลาด หรือความไม่ชอบธรรมของรัฐบาล มักเป็นกลุ่มบุคคลที่มีระดับสติปัญญาสูง เช่นกลุ่มนิสิตนักศึกษา เป็นต้น

4. เด็กนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะสูงสนับสนุนหรือมีภาพพจน์ต่อรัฐบาลในทางบวกมากกว่าเด็กนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะปานกลาง และเด็กนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะปานกลางสนับสนุนหรือมีภาพพจน์ต่อรัฐบาลในทางบวกมากกว่าเด็กนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะต่ำ เนื่องจากเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะสูงย่อมพอใจในสถานภาพที่เป็นอยู่ของตนมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะปานกลางและต่ำ

ความสำคัญของการวิจัย

1. รัฐบาลบทบาทที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ทางการเมือง บทบาทใดที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อความนึกคิดความเข้าใจ และการเรียนรู้ของเด็กไทยมากที่สุด

ตลอดจนรู้ลักษณะภาพพจน์ที่เด็กไทยมีต่อบทบาทที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ทางการเมืองที่สำคัญเหล่านั้นว่ามีลักษณะสนับสนุนหรือคัดค้าน ตลอดจนรู้ถึงลักษณะการเปลี่ยนแปลงของภาพพจน์ที่มีต่อบทบาทเหล่านั้น เมื่อเด็กมีระดับการศึกษาหรืออายุสูงขึ้น

2. รู้ว่าเด็กไทยในปัจจุบันมีภาพพจน์ต่อรัฐบาลหรือฝ่ายบริหารอย่างไร ในลักษณะที่สนับสนุนหรือคัดค้าน และตัวแปรต่าง ๆ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฐานะทางครอบครัว มีอิทธิพลต่อภาพพจน์ของเด็กที่มีต่อรัฐบาลหรือไม่

3. การศึกษาวิจัยเป็นประโยชน์ต่อการศึกษากำหนดรัฐศาสตร์โดยตรง และอาจเป็นแนวทางเพื่อการศึกษาค้นคว้าวิจัยให้ละเอียดกว้างขวางยิ่งขึ้น

การออกแบบการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างและการสุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยในระดับประถมศึกษานั้น ได้ศึกษาวิจัยในระดับประถมปีที่ 5 6 และ 7 และระดับมัธยม ได้ศึกษาในระดับชั้น ม.ศ. 1, 2 และ 3 ซึ่งในแต่ละระดับชั้นนั้นมีลักษณะของตัวแปรที่ต้องการศึกษาไว้อย่างครบถ้วนและจำนวนมากพอ สิ่งที่ต้องคำนึงถึงก่อนอื่นก็คือ จะใช้กลุ่มตัวอย่างที่สุ่มมาจากประชากรทั้งหมดโดยประมาณเท่าใดก่อน ซึ่งได้พบว่าจำนวนนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลายของกรุงเทพมหานครของโรงเรียนทุกประเภท คือโรงเรียนเทศบาล โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา โรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนสาธิต มีจำนวนรวมทั้งสิ้นประมาณ 203,556 คน และในระดับชั้นมัธยมต้น ของโรงเรียนทุกประเภท อันได้แก่โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา โรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนสาธิต มีนักเรียนรวมทั้งสิ้นประมาณ 156,101 คน เพราะฉะนั้น จำนวนประชากรทั้งหมดที่จะใช้สุ่มมี 359,657 คน¹

¹ กองแผนงาน กรมสามัญศึกษา, สภาพโรงเรียนกรมสามัญศึกษา 2516 (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2518), หน้า 425.

เมื่อได้จำนวนประชากรทั้งหมดแล้ว จึงให้นำมาคำนวณหาขนาดของตัวอย่างโดยใช้สูตรต่อไปนี้¹

$$n = \frac{p(1-p)}{\frac{e^2}{z^2} + \frac{p(1-p)}{n}}$$

- เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 p = อัตราส่วนของกลุ่มประชากรที่กำหนดกลุ่ม
 z = ระดับความเชื่อมั่นที่กำหนดไว้
 e = ความคลาดเคลื่อนที่กำหนดไว้ให้

ในการวิจัยครั้งนี้ทราบว่าประชากรทั้งหมดมีจำนวน = 359.657 คน

p กำหนดให้ = $1/10 = 0.1$ (เนื่องจากประชากรมีขนาดใหญ่)

z = 1.96 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

e = 0.02 คือกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนไว้ร้อยละ 2

จากนั้นจึงนำมาคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 862.89 หรือ 863 คน อย่างไรก็ตามตัวเลขนี้เป็นจำนวนโดยประมาณ เนื่องจากจำนวนประชากรเป็นจำนวนที่สำรวจไว้เมื่อปี 2516 เพื่อให้มีความเชื่อถือได้เพิ่มขึ้น จึงเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างขึ้นเป็น 1,000 คน และในการศึกษาเพื่อให้สัดส่วนของประชากรกระจายไปได้เหมาะสม โดยเฉพาะกับจำนวนตัวอย่างในแต่ละระดับชั้น จึงได้แบ่งจำนวนนักเรียนที่เป็นเป้าหมายไว้จำนวนชั้นละ 167 คน รวม 6 ชั้น รวมเป็น 1,002 คน

¹ กมล สุคประเสริฐ, เทคนิคการวิจัย (พระนคร : สำนักพิมพ์
 วัฒนาพานิช, 2516), หน้า 270.

ขั้นต่อไปคือการสุ่มตัวอย่างที่ต้องการ โดยในขั้นนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two- Stages Sampling) โดยการแยกระดับประถมและมัธยมออกจากกัน ในขั้นแรกได้ทำการจับสลากเลือกเขตที่จะใช้ทดสอบระดับละ 4 เขต จากจำนวน 23 เขต ในกรุงเทพมหานคร แล้วจึงรวบรวมรายชื่อโรงเรียนทุกประเภททั้ง 4 เขตเข้าด้วยกัน คือในระดับประถมนั้น ประกอบด้วยโรงเรียนของเทศบาล โรงเรียนราษฎร์ โรงเรียนของกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนสาธิต ส่วนในระดับมัธยมประกอบด้วยโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา โรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนสาธิต แล้วจึงจับสลากเลือกโรงเรียนระดับละ 9 โรงเรียนรวมทั้งสิ้น 18 โรงเรียน ในการจับสลากทั้ง 2 ชั้น ใช้วิธีจับแล้วแทนที่เดิม (with replacement) เพื่อให้ประชากรมีโอกาสที่จะได้รับเลือกเป็นตัวอย่างวิจัยอย่างเท่าเทียมกัน

หลังจากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปทดสอบกับนักเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ ให้ครบจำนวนตัวอย่างที่ต้องการ และให้กระจายออกให้มากที่สุด อนึ่ง ในการสุ่มนี้แม้ว่าจะเลือกเขตตัวอย่างเพียงระดับละ 4 เขต และจำนวนโรงเรียนระดับละ 9 โรงเรียน และการทดสอบกับนักเรียนที่ไม่สามารถจะให้กระจายได้มาก (เนื่องจากลักษณะของตัวอย่างที่ต้องทดสอบจำนวนมากพร้อม ๆ กัน) แต่ก็เชื่อว่าเป็นตัวแทนของนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานครได้ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะที่กระจายอยู่ตามภูมิลำเนาอยู่แล้ว

ตารางที่ 1
รายชื่อโรงเรียนที่ทำการวิจัย

เขต	โรงเรียนระดับประถม	เขต	โรงเรียนระดับมัธยม
พระนคร	วัดมหาธาตุ อมาตย์ศึกษา	พระนคร	วัดสังเวช สตรีวีรนาถ
ปทุมวัน	วัดปทุมวนาราม วัดชัยมงคล วัดสระบัว	ห้วยขวาง ราษฎร์บูรณะ	อมาตย์ศึกษา ประชาราษฎร์อุปถัมภ์ บางปะกอกวิทยาคม
กุสุม	วัดโบสถ์ วัดจันทรสโมสร พันธะศึกษา	บางรัก	ชจรโรจนวิทยา วัดแจ้งร้อน กรุงเทพคริสเตียน
ราษฎร์บูรณะ	ชจรโรจนศึกษา		สตรีมหาพฤฒาราม

ตารางที่ 2

กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับชั้น เพศ ฐานะครอบครัว และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ชั้น	รวมทั้งชั้น	เพศ		ฐานะครอบครัว			ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		
		ชาย	หญิง	สูง	กลาง	ต่ำ	สูง	กลาง	ต่ำ
ม.ศ. 3	154 (92.21%)	81	73	57	54	43	51	53	50
ม.ศ. 2	150 (89.81%)	79	71	56	48	46	27	45	78
ม.ศ. 1	154 (92.21%)	71	83	45	75	34	34	62	58
ป. 7	156 (93.41%)	75	81	47	85	24	72	60	24
ป. 6	149 (89.21%)	62	87	27	58	64	51	74	24
ป. 5	115 (68.91%)	57	58	21	34	60	38	48	29
รวม	878	425	453	253	354	271	273	342	263

หมายเหตุ จำนวนร้อยละคือ จำนวนนักเรียนที่ตอบคำถาม คิดเป็นร้อยละจากจำนวนเต็มที่ตั้งเป้าหมายไว้แต่ละชั้น คือ 167 คน

เครื่องมือในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ข้อมูลจากการใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะปิดทั้งหมด จุดมุ่งหมายในการใช้แบบสอบถามชนิดปิดนั้น เพื่อความสะดวกในการวิเคราะห์ข้อมูล แบบสอบถามส่วนใหญ่ได้มาจากงานวิจัยเด็กนักเรียนในต่างประเทศของ David Easton และ Jack Dennis¹ โดยได้นำมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสม แล้วนำไปทดสอบหาค่า Coefficient of Reproductivity และนำมาปรับปรุงจนเป็นที่พอใจก่อนนำไปใช้ทดสอบจริง ค่าถามทั้งหมดแบ่งออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

ส่วนที่ 1 เป็นส่วนที่สอบถามรายละเอียดส่วนตัวของนักเรียนเอง โดยให้นักเรียนตอบโดยเพิ่มความตามเป็นจริง และแบบเลือกตอบ โดยคำถามในส่วนนี้ประกอบไปด้วยเรื่องที่เกี่ยวข้อง เพศ ระดับการศึกษา อาชีพบิดามารดา ฐานะทางครอบครัว และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ก. เพศ ประกอบด้วยเพศชายและหญิง

ข. ระดับการศึกษา หมายถึงชั้นเรียน ในการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 6 ระดับหรือ 6 ชั้น เริ่มตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระดับชั้นเรียนยังเป็นส่วนบอกถึงอายุได้ด้วย เนื่องจากในระดับชั้นการศึกษาหนึ่ง ๆ จะประกอบไปด้วยผู้ที่มีวัยใกล้เคียงกันเป็นส่วนใหญ่

ค. อาชีพบิดามารดา แบ่งเป็นข้าราชการทหาร ข้าราชการพลเรือน ตำรวจ เกษตรกร ค้าขาย รับจ้าง และอื่น ๆ ให้ระบุลงในช่องว่างที่กำหนดไว้ ในการวิจัยครั้งนี้มิได้ศึกษาอาชีพบิดามารดาเป็นคู่แปร เป็นเพียงตัวประกอบในการแบ่งฐานะของครอบครัวเท่านั้น

ง. ฐานะทางครอบครัว โดยการสอบถามถึงรายได้ของครอบครัวและของใช้ในบ้านประกอบกับอาชีพบิดามารดาประกอบในการพิจารณา แล้วแบ่งออกเป็น

¹ Easton and Dennis, Children in the Political System: Origins of Political Legitimacy.

3 ระดับ คือฐานะครอบครัวต่ำ ฐานะครอบครัวปานกลาง และฐานะครอบครัวสูง
 จ. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือจำนวนร้อยละหรือแต้มเฉลี่ยที่สอบได้
 ในผลการสอบไล่ในครั้งที่ผ่านมาของปีที่แล้ว แล้วแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือพวกที่มี
 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและพวกที่มีผลสัมฤทธิ์
 ทางการเรียนสูง

ส่วนที่ 2 เป็นส่วนที่เกี่ยวกับคำถามในการใช้วิจัยศึกษาประกอบด้วย
 คำถามที่เป็นแบบให้เลือก และแบบมาตราการประมาณค่า (rating scale) ตาม
 แบบลิเคอร์ท¹ ซึ่งประกอบด้วย

- ก. ภาพพจน์ที่มีต่อรัฐบาลไทยโดยทั่ว ๆ ไป
- ข. ภาพพจน์ที่มีต่อบทบาทที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ทางการเมืองใน
 ระบบการเมืองไทย

การหาค่า Coefficient of Reproductivity (C.R.) ของแบบทดสอบ

ก่อนที่จะนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปใช้ทดสอบจริงนั้น ผู้วิจัยได้นำไปให้
 บุคคลอื่น ๆ ร่วมวิจารณ์ เพื่อแก้ไข แล้วจึงนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจหาข้อ
 ขบกพร่องอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเพิ่มความเที่ยงตรงในเนื้อหา (content) ให้มากขึ้น
 จากนั้นจึงนำแบบทดสอบไปทำการทดสอบโดยวิธีทดสอบซ้ำ (Test-Retest)

ในการทดสอบซ้ำนั้น ได้เลือกโรงเรียนสวนหลวงในเขตปทุมวันเป็น
 ตัวอย่างที่ใช้ทดสอบในระดับประถมศึกษา โดยทำการทดสอบทั้ง 3 ระดับชั้นคือ
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 7 ระดับชั้นละ 15 คน รวมเป็น 45 คน ในระดับชั้น
 มัธยมศึกษาตอนต้นนั้นได้เลือกโรงเรียนพระราชราษฎรอุปถัมภ์ในเขตห้วยขวางเป็น
 ตัวอย่างทำการทดสอบทั้ง 3 ระดับชั้นคือ มัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ระดับชั้นละ 15 คน

1

Henry E., Gorrett, "Personality Test," Testing for
 Teachers (New York: American Book Company, 1965), pp. 159 - 175.

เช่นกันรวมเป็น 45 คน ดังนั้น จำนวนนักเรียนที่ใช้ทำการทดสอบซ้ำทุกระดับ
รวมเป็นจำนวน 90 คน นักเรียนทั้งหมดมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริงมาก
ที่สุด

การทดสอบทั้งสองครั้งใช้เวลาห่างกัน 15 วัน โดยทดสอบประชากร
ในกลุ่มเดิมแล้วจึงนำผลการสอบทั้งสองครั้งมาเปรียบเทียบคนต่อคน ข้อข้อข้อ เพื่อ
ดูความเหมือนหรือต่างกันของการทดสอบทั้งสองครั้ง แล้ววัดออกมาเป็นค่า

Coefficient of Reproductivity¹ ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$CR = 1 - e/n$$

$$e = \text{จำนวนข้อที่คลาดเคลื่อน}$$

$$n = \text{จำนวนข้อทั้งหมด}$$

จำนวนข้อที่คลาดเคลื่อน หมายถึงจำนวนข้อที่ตอบคลาดไปจากครั้งแรก
เช่นตอบคลาดเคลื่อนไปจากข้อใดข้อหนึ่ง (เห็นคล้ายอย่างมาก เห็นคล้ายหรือไม่เห็น -
คล้าย ไม่เห็นคล้ายอย่างมาก หรือจากไม่แน่ใจ ไปตอบข้อใดข้อหนึ่ง) ในกรณีนี้
เป็นแบบให้เลือกตอบ ถ้าคลาดเคลื่อน หมายความว่าในครั้งที่ 2 ตอบผิดไปจากเดิม

จากผลการทำทดสอบซ้ำ พบว่า

$$\text{ชั้น ป. 5} = .68 \quad \text{จำนวน 15 คน}$$

$$\text{ป. 6} = .72 \quad \text{จำนวน 15 คน}$$

$$\text{ป. 7} = .78 \quad \text{จำนวน 15 คน}$$

1

E. Terrence Jones, Conducting Political Research

(New York: Harper & Roe Publishers, 1971), pp. 42 - 43, อ้างใน
สมพร เขียวเม่น, "ความเชื่อทางการเมืองของข้าราชการไทย : ศึกษาเฉพาะ
กรณีข้าราชการ กทม." (วิทยานิพนธ์ชั้นปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาการปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520).

ชั้น	ม.ศ. 1	=	.75	จำนวน	15	คน
	ม.ศ. 2	=	.80	จำนวน	15	คน
	ม.ศ. 3	=	.85	จำนวน	15	คน
	เฉลี่ย	=	.76	รวม	90	คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ภาพพจน์เกี่ยวกับรัฐบาล ประกอบด้วย 2 ส่วน ส่วนหนึ่งเป็นแบบให้เลือกตอบ และอีกส่วนหนึ่งเป็นแบบมาตรการประเมินค่าแบบลิเคอร์ต์ ในส่วนแรกเกี่ยวกับการให้เลือกตอบนำมาคิดเป็นความถี่ แล้วแปลงให้เป็นร้อยละ เปรียบเทียบลำดับที่หรือตำแหน่ง โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างระดับชั้นเรียน (ระดับการศึกษาหรืออายุ) เท่านั้น

สำหรับในส่วนที่ 2 ที่เกี่ยวกับมาตรการประเมินค่าที่มีขอบเขตและคุณภาพของรัฐบาล โดยจะวัดออกมาเป็นค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ว่าจะสนับสนุน (Support) ต่อรัฐบาลมากน้อยเพียงไร

คำตอบจะมีลักษณะดังนี้คือ

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5 หรือ 1 คะแนน
เห็นด้วย	4 หรือ 2 คะแนน
ไม่แน่ใจ	3 หรือ 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2 หรือ 4 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	3 หรือ 5 คะแนน

ในส่วนที่ 2 นี้ พิจารณาเกี่ยวกับตัวแปรทั้งหมดโดยดูความมีนัยสำคัญของตัวแปรกับค่าคะแนนสนับสนุนหรือไม่สนับสนุน โดยการทดสอบด้วยไคสแควร์ (χ^2) เมื่อพบว่าตัวแปรใดมีความสัมพันธ์กับคะแนนสนับสนุนต่อรัฐบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จะนำมาพิจารณาในรายละเอียด โดยการเปรียบเทียบความมากน้อยระหว่างค่าเฉลี่ย
(X) ของกลุ่มต่าง ๆ โดยการแบ่งเป็นระดับค่าความสนับสนุนที่มีคอรูมาล
ดังนี้คือ

คะแนนสนับสนุน

มากที่สุด	อยู่ในช่วงคะแนน	4.56 - 5.00
มาก	อยู่ในช่วงคะแนน	4.01 - 4.55
ปานกลางค่อนข้างมาก	อยู่ในช่วงคะแนน	3.56 - 4.00
ปานกลาง	อยู่ในช่วงคะแนน	2.56 - 3.55
ปานกลางค่อนข้างน้อย	อยู่ในช่วงคะแนน	2.01 - 2.55
น้อย	อยู่ในช่วงคะแนน	1.56 - 2.00
น้อยมาก	อยู่ในช่วงคะแนน	1.00 - 1.55

ในการเปรียบเทียบระหว่างระดับชั้น (ในกรณีที่มีระดับการศึกษามี้นัย
สำคัญโดยการทดสอบโดยค่าไคสแควร์) เมื่อพบว่าขณะที่ระดับชั้นเรียนสูงขึ้น
คะแนนมีการเปลี่ยนแปลงในทางเพิ่มขึ้นหรือลดลง จะพิจารณาออกมาเป็นค่าของ
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนของแต่ละชั้นกับระดับชั้นการศึกษาที่สูงขึ้น ¹

ข. ภาพพจน์ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่
ทางการเมืองในระบบการเมืองไทย

วิเคราะห์จากการที่เด็กนักเรียนเลือกบทบาทที่เป็นตัวอย่างที่กำหนดไว้
ใส่ลงในช่องว่างตามคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ระบุไว้ตามที่ได้เห็นสมควร แล้วนำมาแจกแจง
เป็นความถี่ จำนวนร้อยละและลำดับที่ เพื่อนำมาเปรียบเทียบระหว่างตัวแปรต่าง ๆ
ที่เห็นว่ามีความสำคัญ

¹ในการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนกับระดับชั้นการศึกษา
ที่สูงขึ้น โดยที่ระดับชั้นที่ศึกษามีช่วงห่างกันชั้นละ 1 ปี โดยตลอด การแทนค่าเป็น
ตัวเลขในการคำนวณจึงแทนในลักษณะ ป. 5 = 1, ป. 6 = 2, ป. 7 = 3,
ม.ศ. 1 = 4, ม.ศ. 2 = 5, ม.ศ. 3 = 6

ตัวอย่างทั้งหมดประกอบด้วย 11 ตัวอย่าง ดังนั้น เพื่อความสะดวก
ในการจัดลำดับที่ได้จัดไว้ดังนี้คือ

	คอนข้างสูงมาก	คอนข้างสูง	ปานกลาง	คอนข้างต่ำ	คอนข้างต่ำมาก
	สูงมาก	สูง		ต่ำ	ต่ำมาก
1	3	5	7	9	11

ลำดับที่

ในการเลือกนั้น ได้เพิ่มโอกาสของเด็กแต่ละคนให้เลือกได้ข้อละ
2 ตัวอย่างไม่ซ้ำกัน (เนื่องจากเด็กจะเกิดความลังเลใจและตัดสินใจได้ยาก
ในการเลือกได้เพียงตัวอย่างเดียว) โดยที่โอกาสในการได้รับเลือกของทุกบทบาท
ที่เป็นตัวอย่างมีเท่าเทียมกัน ตัวอย่างที่ถูกเลือกด้วยความถี่สูงสุด และรอง ๆ ลงมา
ก็จัดว่าเป็นตัวอย่างที่เด็กเห็นว่าเหมาะสมในลักษณะนั้น ๆ ว่า สูงมากหรือต่ำ
แล้วนำมาคิดเป็นร้อยละ (ของความถี่ทั้งหมด ซึ่งแต่ละบทบาทจะมีจำนวนร้อยละ
ที่ถูกเลือกได้ไม่เกินร้อยละ 50) แล้วจึงนำมาจัดลำดับที่ เพื่อเปรียบเทียบกัน
ในกรณีที่เด็กตัดสินใจเลือกเพียงบทบาทเดียว ที่เหลืออีก 1 ตัวอย่าง คิดเป็น
จำนวนร้อยละของผู้ที่ตอบว่าไม่ทราบ คือไม่รู้จะเลือกใครก็

การเปรียบเทียบกับระดับชั้นการศึกษานั้น ถ้าพบว่ามีการเปลี่ยนแปลง
อย่างมีความสัมพันธ์กับร้อยละที่ถูกเลือกมากขึ้นหรือน้อยลง ก็คำนวณหาค่าความ
สัมพันธ์นั้นออกมาเป็นค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05

สูตรทางสถิติที่ใช้ในการคำนวณ

สูตรสำหรับหาค่าเฉลี่ยของคะแนน ¹ (X)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} = มีขนิมเลขคณิต

$\sum X$ = ผลรวมของคะแนน N จำนวน

¹ แนน้อย นะมาตร, "สถิติเพื่อการวิจัย," ใน หลักและวิธีวิจัยทาง
สังคมศาสตร์ จุมพล สวัสดิ์ยากร, บรรณาธิการ (พระนคร : โรงพิมพ์
สุวรรณภูมิ, 2520), หน้า 254.

N = จำนวนคะแนนทั้งหมด

สูตรสำหรับหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)¹

$$r = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2] [N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

r = Simple Correlation Coefficient

X = คะแนนของข้อมูลชุดที่ 1

Y = คะแนนของข้อมูลชุดที่ 2

N = จำนวนคู่ของข้อมูลที่นำมาเปรียบเทียบกัน

สูตรสำหรับค่าไคสแควร์ (χ^2)²

$$\chi^2 = \frac{\sum (O_{ij} - e_{ij})^2}{e_{ij}}$$

O_{ij} = ค่าของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ในแถวตอนที่ i และแถวตั้งที่ j

e_{ij} = การประมาณค่าของข้อมูลแต่ละช่วงที่เก็บรวบรวมได้ในแถวตอนที่ i และแถวตั้งที่ j ค่า e_{ij} ได้จาก

$e_{ij} = \frac{(\text{ผลรวมของแถวตอนที่ } i) (\text{ผลรวมของแถวตั้งที่ } j)}{N}$

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งระดับแห่งความเชื่อมั่นไว้ $= 0.01$ สำหรับทดสอบค่าไคสแควร์และระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ในการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

(r)

โดยทั่วไปแล้วการตัดสินใจค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์นั้นมีหลักอยู่ดังนี้คือ³

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 278.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 296 - 297.

³ ประคอง กรรณสูต, สถิติศาสตร์ประยุกต์สำหรับครู (พระนคร : ไทโยวัฒนาพานิช, 2515), หน้า 110.

1. เมื่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เข้าใกล้ 1.00 (ประมาณ .70 ถึง .90) ถือว่าสหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง (ถ้าสูงกว่า .90 ถือว่าอยู่ในระดับที่สูงมาก)
2. เมื่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เข้าใกล้ .5 (ประมาณ .30 ถึง .70) ถือว่า สหสัมพันธ์อยู่ในระดับกลาง
3. เมื่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เข้าใกล้ .00 (ประมาณ .30 และต่ำกว่า) ถือว่าสหสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ดังกล่าวอาจเป็นบวกหรือลบก็ได้ ถ้าเป็นบวกก็เป็นความสัมพันธ์ทางกัน ถ้าเป็นลบก็เป็นความสัมพันธ์กลับกัน

แก่อ่างไรก็ดี เนื่องจากการเปรียบเทียบค่าสหสัมพันธ์ในที่นี้มีเพียง 6 คู่คือระหว่างระดับชั้นและคะแนนต่าง ๆ เมื่อทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่าที่สุดที่ควรเชื่อมั่นไคที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 คือให้โอกาสพลาดได้เพียงร้อยละ 5 พบว่าค่าค่าที่สุดที่พอเชื่อไคอยู่ระหว่างประมาณ -0.75 ถึง + 0.75 หมายความว่าค่าที่อยู่ในช่วงนี้เป็นค่าที่พอเชื่อไคไม่แน่วนัก ส่วนค่าที่สูงกว่า +0.75 หรือต่ำกว่า -0.75 สามารถเชื่อไคที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ¹

การเสนอทวิวิจัย

การวิจัยเรื่องภาพพจน์เกี่ยวกับอำนาจทางการเมืองของนักเรียนไทยศึกษาเฉพาะกรณีเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมและมัธยมในกรุงเทพมหานครนั้น ได้แบ่งการเสนอผลการวิจัยออกเป็น 5 บทดังนี้คือ บทที่ 1 กล่าวถึงสภาพปัญหาวัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอบเขตของการศึกษา สมมุติฐานในการวิจัย ความสำคัญหรือประโยชน์ของการวิจัย กล่าวถึงวิธีการดำเนินการวิจัยเริ่มตั้งแต่การ

¹ คัมเบิลยู เจ คิกสัน และเอฟ เจ แมสซี, สถิติวิเคราะห์ แปลโดย นราศรี ไววนิชกุล (พระนคร : สำนักพิมพ์โอเคียนส์โตร์, 2518), หน้า 305 - 306, ประกอบการางหน้า 644.

ออกแบบวิจัย ได้แก่การสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล บทที่ 2 กล่าวถึงแนวทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้โดยทั่วไป เริ่มแต่การเรียนรู้ทางการเมือง ความหมายและกระบวนการ ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ทางการเมืองของเด็กกับระบบการเมือง ความสำคัญของอำนาจหน้าที่ทางการเมืองและภาพพจน์ของเด็กเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ทางการเมือง บทที่ 3 และบทที่ 4 เป็นการเสนอผลการวิเคราะห์วิจัยอย่างละเอียด บทที่ 5 เป็นการสรุปผลที่ได้จากการวิจัยทั้งหมด ตลอดจนการอภิปรายและข้อเสนอแนะบางประการ.